

อิทธิพลของหลักนิติธรรม ประสิทธิภาพของรัฐบาล และเสถียรภาพทางการเมืองต่อการควบคุม
การทุจริตในกลุ่มประเทศอาเซียน: การวิเคราะห์เชิงประจักษ์
Influence of Rule of Law, Government Effectiveness and Political Stability
on Corruption Control in ASEAN Countries: An Empirical Analysis

ตติยะพจน์ ศรีกาญจนากาศ^{1*}, ภิญโญ มีเปี่ยม² และปวีริศา ศรีกาญจนากาศ³
Tatiyapot Srikamchanakas^{1*}, Pinyo Meeppiam² and Pawarisa Srikarnchanakas³

¹อาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

²อาจารย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

¹Lecturer from the Faculty of Police Science Royal Police Cadet Academy

²Lecturer from the Faculty of Forensic Science Royal Police Cadet Academy

³Lecturer from the Faculty of Law Royal Police Cadet Academy

*Corresponding Author Email: pinyo@rpca.ac.th

Received: 7 January 2026 Revised: 14 February 2026 Accepted: 15 February 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสถาบันระหว่างหลักนิติธรรม ประสิทธิภาพของรัฐบาล และเสถียรภาพทางการเมือง กับการควบคุมการทุจริตในประเทศอาเซียน และ 2. เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของปัจจัยด้านกฎหมายและปัจจัยด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการของรัฐต่อการควบคุมการทุจริต ภายใต้บริบทของเสถียรภาพทางการเมืองและระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลตัวชี้วัดธรรมาภิบาลโลก และรายงานตัวชี้วัดการพัฒนาระดับโลก จากธนาคารโลก ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อรวบรวมตัวชี้วัดจากฐานข้อมูลสากล โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือประเทศสมาชิกอาเซียนและติมอร์-เลสเต รวม 11 ประเทศ ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ครอบคลุมช่วงเวลาปี ค.ศ. 2012–2023 รวม 12 ปี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยแบบจำลองอิทธิพลคงที่ และปรับแก้ความคลาดเคลื่อนด้วย Robust Standard Errors ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของรัฐบาล เป็นปัจจัยเชิงสถาบันเพียงตัวเดียวที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการควบคุมการทุจริตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.440$, p-value = 0.0237) 2) หลักนิติธรรมและเสถียรภาพทางการเมือง ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อวิเคราะห์รวมในโมเดลเดียวกัน ($\beta = 0.345$, p-value = 0.1406 และ $\beta = 0.005$, p-value = 0.9245 ตามลำดับ) และ 3) ปัจจัยด้านระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (GDP per Capita) ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการลดการทุจริตในบริบทนี้ ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า อิทธิพลของกรอบกฎหมายในเชิงรูปแบบ (De Jure) อาจถูกกลดทอนบทบาทลงเมื่อพิจารณาพร้อมกับสมรรถนะเชิงการบริหารของรัฐ (De Facto)



เนื่องจากความซ้ำซ้อนเชิงโครงสร้างของตัวชี้วัด ข้อค้นพบนี้ชี้ว่าการยกระดับขีดความสามารถของภาครัฐและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ มีความสำคัญต่อการลดการทุจริตมากกว่าการมุ่งเน้นเพียงการปฏิรูปกฎหมายหรือการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: การควบคุมการทุจริต, หลักนิติธรรม, ประสิทธิภาพของรัฐบาล

Abstract

This research consists purposes were 1. to examine the institutional relationships between the rule of law, government effectiveness, and political stability and corruption control in ASEAN countries and 2. to compare the relative importance of legal factors and state administrative effectiveness in controlling corruption within the context of political stability and economic development. This study employed a quantitative research design. The research instrument consisted of a secondary data recording form developed by the researcher to compile indicators from international databases. The study utilized secondary data drawn from the Worldwide Governance Indicators database and global development indicator reports of the World Bank. The sample comprised 11 countries, including ASEAN member states and Timor-Leste, selected through purposive sampling. The data covered a 12-year period from 2012 to 2023. Data were analyzed using a fixed-effects regression model, and estimation errors were adjusted using robust standard errors. The results indicate that 1) government effectiveness is the only institutional factor that exhibits a statistically significant positive relationship with corruption control ($\beta = 0.440$, $p\text{-value} = 0.0237$), the rule of law and political stability do not show statistically significant relationships when jointly estimated in the same model ($\beta = 0.345$, $p\text{-value} = 0.1406$, and $\beta = 0.005$, $p\text{-value} = 0.9245$, respectively) and 2) the level of economic development (GDP per capita) does not have a statistically significant effect on reducing corruption in this context. These findings suggest that the influence of formal legal frameworks (de jure) may be attenuated when considered alongside the state's de facto administrative capacity, partly due to structural overlap among governance indicators. The results highlight that enhancing public sector capacity and adopting digital technologies are more critical for corruption control than focusing solely on legal reforms or economic growth.

Keywords: Corruption Control, Rule of Law, Government Effectiveness

บทนำ

ในทางทฤษฎีและการศึกษาร่วมสมัย หลักนิติธรรม (Rule of Law) ยังคงได้รับการยกย่องว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการลดปัญหาการทุจริต (Taylor et al., 2022) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติกลับพบช่องว่างขนาดใหญ่ระหว่างตัวบทกฎหมายกับการบังคับใช้จริง (De Jure vs. De Facto) โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา (Guerrero, O. A., and Castañeda, G, 2019; Doughan, Y, 2024) ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด กับดักความสามารถ (Capability Trap) ของ Andrews et al. (2017) ที่ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลมักตกอยู่ในสภาวะ การเลียนแบบเชิงรูปแบบ (Isomorphic Mimicry) คือมุ่งสร้างกฎหมายหรือหน่วยงานให้ดูดีตามมาตรฐานสากลเพื่อสร้างความชอบธรรม แต่ขาดสมรรถนะในการปฏิบัติงานจริง ประเด็นท้าทายทางวิชาการในปัจจุบันจึงเปลี่ยนไปสู่ข้อถกเถียงที่ว่า ระหว่างความเข้มงวดของตัวบทกฎหมาย กับ ประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness) ซึ่งเน้นสมรรถนะเชิงปฏิบัติการและการนำเทคโนโลยีมาใช้ (Androniceanu et al., 2022) ปัจจัยใดกันแน่ที่เป็นกลไกหลักในการลดปัญหาการคอร์รัปชันได้อย่างยั่งยืน

สำหรับบริบทในภูมิภาคอาเซียน ปัญหาการทุจริตยังคงเป็นวิกฤตการณ์ที่ฝังรากลึก ล่าสุดรายงานดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ปี 2024 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของภูมิภาค (จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยไม่รวมบรูไนฯ ที่ไม่ปรากฏข้อมูลในรายงาน) อยู่ที่เพียง 39.2 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากล สอดคล้องกับรายงานของ World Justice Project (2024) ที่ระบุว่าภาครัฐในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกยังไม่สามารถส่งมอบผลลัพธ์ในการต่อต้านการทุจริตได้ดีเท่าที่ควรแม้จะมีกฎหมายรองรับ นอกจากนี้บริบทของอาเซียนยังมีความซับซ้อนจากปัจจัยด้านเสถียรภาพทางการเมือง (Political Stability) ซึ่งงานวิจัยในอดีตมักเชื่อว่าเป็นรากฐานของความโปร่งใส (Li, L, 2024) แต่ข้อเท็จจริงที่ว่า การทุจริตยังคงดำรงอยู่แม้ในประเทศที่มีรัฐบาลมั่นคง ได้นำไปสู่การตั้งคำถามสำคัญว่า ลำพังเพียงความนิ่งทางการเมืองจะเพียงพอหรือไม่ หากปราศจากประสิทธิภาพของรัฐบาลในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดช่องว่างทางความรู้ที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก งานศึกษาส่วนใหญ่มักพิจารณาปัจจัยเชิงสถาบันแยกส่วนกัน หรือมุ่งเน้นเพียงผลกระทบของ ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตามทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) (Lipset, S. M, 1959) โดยละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าความมั่งคั่งอาจนำมาซึ่งการแสวงหาค่าเช่า (Rent-seeking) หากขาดกลไกกำกับดูแลที่ดี (Khan, M. H, 2000)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของหลักนิติธรรม ประสิทธิภาพของรัฐบาล และเสถียรภาพทางการเมือง ที่มีต่อการควบคุมการทุจริตในประเทศอาเซียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและประสิทธิภาพของรัฐบาล โดยมุ่งตรวจสอบบทบาทของสมรรถนะเชิงปฏิบัติที่เหนือกว่าตัวบทกฎหมาย



การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้วางอยู่บนฐานคิดของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Indicators: WGI) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลในการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยยึดตามระเบียบวิธีวิจัยฉบับปรับปรุงล่าสุดของ Kaufmann, D., and Kraay, A. (2024) ควบคู่กับนิยามตั้งต้นของ Kaufmann et al. (2002) กรอบแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่การศึกษามุ่งเน้น ได้แก่ การควบคุมการทุจริต (Control of Corruption) ซึ่งสะท้อนการรับรู้ต่อการใช้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน หลักนิติธรรม (Rule of Law) ที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในกติกากฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย เสถียรภาพทางการเมือง (Political Stability) ซึ่งวัดโอกาสที่รัฐบาลจะถูกสั่นคลอนด้วยความรุนแรง และ ประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness) ที่วัดคุณภาพบริการสาธารณะและความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง

เมื่อพิจารณาถึงกลไกที่ส่งผลต่อการลดทุจริต วรรณกรรมทางวิชาการร่วมสมัยชี้ให้เห็นความสำคัญของปัจจัยเชิงสถาบันเป็นลำดับแรก โดย Taylor et al. (2022) ยืนยันผ่านแบบจำลอง System Dynamics ว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถาบันในมิติต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ สามารถเปลี่ยนทิศทางแนวโน้มของปัญหาคอร์รัปชันให้ลดลงได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ในมิติของการปฏิบัติยังพบวรรณกรรมที่ชี้ชัดว่าประสิทธิภาพของรัฐบาลโดยเฉพาะการยกระดับกระบวนการทำงานด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ (Digitalization) มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ Androniceanu et al. (2022) ค้นพบจากการศึกษาในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปว่า การยกระดับระบบดิจิทัลในภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการควบคุมการทุจริต เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยลดการเผชิญหน้าทางกายภาพและเพิ่มความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าเมื่อระบบราชการมีประสิทธิภาพสูง ความจำเป็นของประชาชนในการพึ่งพาการให้สินบนย่อมลดน้อยลง

อย่างไรก็ตาม แม้ทฤษฎีจะให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรม แต่ในทางปฏิบัติมักพบช่องว่างระหว่างตัวบทกฎหมายกับการบังคับใช้จริง (De jure vs. De facto) โดย Guerrero, O. A., and Castañeda, G (2019) ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า การมุ่งเน้นปฏิรูปเพียงตัวบทกฎหมายมักสูญเสียประสิทธิผลหากขาดการคำนึงถึงปัจจัยเชิงระบบและบรรทัดฐานทางสังคม ประเด็นเรื่องช่องว่างระหว่างกฎหมายกับการบังคับใช้จริงสอดคล้องกับแนวคิดกับศักยภาพของ Andrews et al. (2017) ที่อธิบายว่ารัฐมักตกอยู่ในสภาวะการเลียนแบบเชิงรูปแบบ ซึ่งหมายถึงการจงใจสร้างหน่วยงานหรือข้อกำหนดทางกฎหมายให้ดูทันสมัยตามความคาดหวังของสากลเพื่อสร้างความชอบธรรม แต่ในทางปฏิบัติกลับขาดกลไกการทำงานหรือสมรรถนะที่จะขับเคลื่อนให้เกิดผลได้จริง สภาวะดังกล่าวส่งผลให้การปฏิรูปกฎหมายเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่ไร้ประสิทธิผล สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนชัดเจนในรายงานล่าสุดของ World Justice Project (2024) ที่ระบุว่าภาครัฐในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกยังคงล้มเหลวในการส่งมอบผลลัพธ์ตามคำมั่นสัญญาในการต่อต้านการทุจริต (not delivering on pledges) แม้จะมีคะแนนด้านกฎหมายที่ดีขึ้นก็ตาม สอดคล้องกับกรณีศึกษาในจอร์แดนของ Doughan, Y. (2024) ที่พบปัญหาระบบเส้นสาย (Wasta) ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเลือกปฏิบัติเพื่อเอื้อประโยชน์เครือข่ายอุปถัมภ์ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนว่าลำพังหลักนิติธรรมอาจไม่เพียงพอหากปราศจากกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับบริบทเชิงประจักษ์ในภูมิภาคอาเซียน สถานการณ์การทุจริตยังคงอยู่ในภาวะวิกฤตสะท้อนจาก ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ปี 2024 ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน (คำนวณจาก 10 ประเทศ โดยไม่รวมบรูไนฯ ที่ไม่มีข้อมูลในรายงาน) อยู่ที่เพียง 39.2 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากล (Transparency International, 2025) ปัจจัยขับเคลื่อนใน

ภูมิภาคนี้จึงมีความซับซ้อนสูง โดย Doan, T.-T. T (2024) วิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่ม ASEAN-6 และพบว่า การควบคุมการทุจริตสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) ในขณะที่ Li, L. (2024) ซึ่งขยายการศึกษาไปยัง 10 ประเทศอาเซียน พบว่าปัจจัยชี้ขาดในการลดทุจริตกลับเป็นเสถียรภาพทางการเมืองและคุณภาพของกฎระเบียบ ความไม่สอดคล้องนี้เปิดประเด็นคำถามว่า ในภูมิภาคที่มีพลวัตสูง เสถียรภาพทางการเมืองทำหน้าที่เป็นเพียงเงื่อนไขพื้นฐาน (Necessary Condition) หรือไม่ และจะถูกลดทอนความสำคัญลงหรือไม่เมื่อพิจารณาพร้อมกับสมรรถนะของรัฐ (State Capacity) ซึ่ง Farooque et al. (2022) ยืนยันผ่านดัชนีธรรมาภิบาลแห่งชาติว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการลดทุจริตอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic Development) ยังเป็นที่ถกเถียง ทฤษฎีความทันสมัยเสนอว่าความมั่งคั่งช่วยลดทุจริต (Lipset, S. M, 1959; Treisman, D, 2000) เนื่องจากความพร้อมด้านทรัพยากรในการสร้างระบบตรวจสอบที่เข้มแข็งและการตื่นตัวของภาคประชาสังคม (Paldam, M, 2002) แต่ในประเทศกำลังพัฒนา การเติบโตที่รวดเร็วอาจนำมาซึ่งการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ หากกลไกกำกับดูแลไม่เข้มแข็ง (Krueger, A. O, 1974; Khan, M. H, 2000) การศึกษานี้จึงกำหนดให้ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรควบคุมอย่างเคร่งครัด เพื่อขจัดอิทธิพลด้านความมั่งคั่งและพิสูจน์บทบาทที่แท้จริงของคุณภาพสถาบันในการควบคุมการทุจริต

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ กลุ่มประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) และประเทศติมอร์-เลสเต รวมทั้งสิ้น 11 ประเทศ ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษาประชากรทั้งหมด ตามขอบเขตพื้นที่ที่กำหนด ไม่ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ใช้ครอบคลุมช่วงเวลา 12 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 ถึง 2023 จัดเป็นข้อมูลพาเนลแบบสมดุล (Balanced Panel Data) รวมจำนวนข้อมูลทั้งสิ้น 132 ค่าสังเกต

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลทุติยภูมิ ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อรวบรวมตัวชี้วัดจากฐานข้อมูลสากล ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

2.1 ตัวแปรตาม ได้แก่ ดัชนีการควบคุมการทุจริต (Control of Corruption: CC) โดยอ้างอิงข้อมูลจากรายงานตัวชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Indicators: WGI) (Kaufmann & Kraay, 2024) ของธนาคารโลก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสามารถของรัฐในการป้องกันการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

2.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ดัชนี 3 ประการจากรายงานตัวชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (WGI) ของธนาคารโลก ประกอบด้วย ดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law: RL) ดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล (Government Effectiveness: GE) และ ดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง (Political Stability: PV)

2.3 ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (GDP per Capita) จากฐานข้อมูลรายงานตัวชี้วัดการพัฒนาในระดับโลก (World Development Indicators: WDI) (The World Bank, 2024) ของธนาคารโลก โดยผู้วิจัยได้แปลงค่า

เป็นลอการิทึมธรรมชาติ (LnGDP) เพื่อลดความเบ้ของข้อมูลและควบคุมผลกระทบจากความแตกต่างของขนาดเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผ่านระบบออนไลน์จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่มีความน่าเชื่อถือระดับสากล ได้แก่ ฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) สำหรับข้อมูล WGI และ WDI โดยทำการสืบค้นและบันทึกข้อมูลย้อนหลังให้ครบถ้วนทุกประเทศและทุกช่วงปีตามขอบเขตการวิจัย เพื่อนำมาจัดกระทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมสำหรับการวิเคราะห์ (Panel Data Structure)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคทางสถิติขั้นสูงสำหรับข้อมูลพาเนล (Panel Data Analysis) โดยเลือกใช้ แบบจำลองอิทธิพลคงที่ (Fixed Effects Model: FE) เป็นเครื่องมือหลักในการประมาณค่าสมการถดถอย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรทั้งหมดที่ศึกษา จึงจำเป็นต้องควบคุมปัจจัยเฉพาะตัวของแต่ละประเทศที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา (Country-Specific Fixed Effects) เพื่อลดอคติในการประมาณค่า และเน้นอธิบายความแปรผันภายในประเทศ (Within-Country Variation) ตามสมการ

$$CC_{it} = \beta_0 + \beta_1 RL_{it} + \beta_2 GE_{it} + \beta_3 PV_{it} + \beta_4 LnGDP_{it} + \alpha_i + \mu_{it}$$

โดยที่: CC_{it} = ดัชนีการควบคุมการทุจริตของประเทศ i ณ เวลา t

RL_{it} = ดัชนีหลักนิติธรรม

GE_{it} = ดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล

PV_{it} = ดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง

$LnGDP_{it}$ = ค่าลอการิทึมของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (Log GDP per Capita)

α_i = ผลกระทบเฉพาะตัวของแต่ละประเทศที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา (Country-Specific Fixed Effects)

μ_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

5.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล

5.2 Welch F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าจุดตัดกันตั้งระหว่างประเทศ (Heterogeneity) และยืนยันว่าแบบจำลอง Pooled OLS ไม่เหมาะสม

5.3 Hausman Test เพื่อทดสอบการตัดสินใจเลือกรูปแบบโมเดล (แม้ผลชี้ไปทาง Random Effects แต่ผู้วิจัยเลือก Fixed Effects ตามบริบทของประชากรศาสตร์)

5.4 Robust Standard Errors (Clustered by Unit) เพื่อปรับแก้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน แก้ไขปัญหาความสัมพันธ์กันเองของค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) และความแปรปรวนที่ไม่คงที่ (Heteroskedasticity)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของหลักนิติธรรม ประสิทธิภาพของรัฐบาล และเสถียรภาพทางการเมือง ที่มีต่อการควบคุมการทุจริตในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์อิทธิพลของหลักนิติธรรม ประสิทธิภาพของรัฐบาล และเสถียรภาพทางการเมือง ที่มีต่อการควบคุมการทุจริตในประเทศไทย โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ 11 ประเทศอาเซียน (N=132) ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลตามตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของตัวแปร (N = 132)

ตัวแปร (Variables)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)
Control of Corruption (CC)	-0.2116	0.918	-1.3571	2.1395
Rule of Law (RL)	-0.2064	0.8771	-1.6169	1.8381
Government Effectiveness (GE)	0.1113	1.0007	-1.7528	2.3175
Political Stability (PV)	-0.0284	0.8506	-2.1957	1.5991
Log GDP per capita (LNGDP)	8.4507	1.2103	6.8597	11.130

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านธรรมาภิบาลส่วนใหญ่ มีค่าติดลบ โดยดัชนีการควบคุมการทุจริตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ -0.2116 และดัชนีหลักนิติธรรมอยู่ที่ -0.2064 สะท้อนให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคในด้านความโปร่งใสและการบังคับใช้กฎหมาย ยังอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลก เช่นเดียวกับดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง ที่มีค่าเฉลี่ยติดลบเล็กน้อยอยู่ที่ -0.0284 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเปราะบางทางการเมืองที่ยังคงมีอยู่ในภูมิภาค ในขณะที่ดัชนีประสิทธิภาพของรัฐบาล กลับเป็นตัวแปรด้านสถาบันเพียงตัวเดียวที่มีค่าเฉลี่ยเป็นบวกอยู่ที่ 0.1113 ซึ่งสะท้อนจุดแข็งเชิงเปรียบเทียบด้านการบริหารจัดการ

และผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงสถาบันที่มีต่อการควบคุมการทุจริต โดยในการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรด้านสถาบันกับการควบคุมการทุจริต ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบด้วยแบบจำลอง Fixed Effects ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ห้อิทธิพลของปัจจัยเชิงสถาบันต่อการควบคุมการทุจริตด้วยแบบจำลอง Fixed Effects Model (N = 132)

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)	ค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient)	ความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน (Robust Std. Error)	t-statistic	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	1.79173	1.74757	1.025	0.3294
Gov. Effectiveness (GE)	0.440091	0.165074	2.666	0.0237 **
Rule of Law (RL)	0.345494	0.215892	1.600	0.1406
Political Stability (PV)	0.005027	0.051694	0.097	0.9245
Log GDP per capita (LNGDP)	-0.2344	0.204259	-1.148	0.2779

หมายเหตุ: ค่าสถิติความเหมาะสมของโมเดล

Within R-squared = 0.4769

Joint Test on Regressors: $F(4, 10) = 4.945$ ($p = 0.0184$)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า อิทธิพลของปัจจัยเชิงสถาบันต่อการควบคุมการทุจริตด้วยแบบจำลอง ดังนี้

1) ประสิทธิภาพของรัฐบาล (GE): มีอิทธิพลทางบวกต่อการควบคุมการทุจริตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\beta = 0.440, p = 0.0237$) กล่าวคือ การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐ ส่งผลให้ระดับการควบคุมการทุจริตสูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยพบว่าเมื่อประสิทธิภาพของรัฐบาลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้ดัชนีการควบคุมการทุจริตเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.44 หน่วย

2) หลักนิติธรรม (RL): ไม่พบอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติในแบบจำลองหลัก ($\beta = 0.345, p = 0.1406$)

3) เสถียรภาพทางการเมือง (PV): ไม่พบอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการควบคุมการทุจริต ($p = 0.9245$)

4) ปัจจัยควบคุมทางเศรษฐกิจ (Log GDP): ผลกระทบโดยรวมในประเทศต่อหัว ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในแบบจำลองนี้ ($p = 0.2779$)

2. การเปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและประสิทธิภาพของรัฐบาล โดยมุ่งตรวจสอบบทบาทของสมรรถนะเชิงปฏิบัติที่เหนือกว่าตัวบทกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและประสิทธิภาพของรัฐบาล โดยมุ่งตรวจสอบบทบาทของสมรรถนะเชิงปฏิบัติที่เหนือกว่าตัวบทกฎหมาย ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

2.1 การวินิจฉัยปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ จากการตรวจสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบปัญหาความสัมพันธ์ซ้อนทับกันสูงในกลุ่มตัวแปรสถาบัน โดยหลักนิติธรรม มีค่า VIF เท่ากับ 27.696 และประสิทธิภาพของรัฐบาล มีค่า VIF

เท่ากับ 23.676 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (< 10) ในขณะที่ตัวแปรเสถียรภาพทางการเมือง มีค่า VIF เพียง 1.939 ทั้งนี้ตัวแปรควบคุมด้านเศรษฐกิจมีค่า VIF อยู่ในระดับสูง (17.170) ซึ่งอาจสะท้อนความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับคุณภาพสถาบัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแปรควบคุม เพื่อขจัดอิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อแบบจำลอง ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงในส่วนนี้จึงไม่กระทบต่อความน่าเชื่อถือในการทดสอบสมมติฐานของตัวแปรหลัก (ตัวแปรด้านสถาบัน) ที่เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษานี้ อย่างไรก็ตาม ค่า VIF ที่สูงมากของหลักนิติธรรมและประสิทธิผลของรัฐบาลนี้ ไม่ได้เป็นเพียงข้อจำกัดทางเทคนิค แต่เป็นข้อค้นพบเชิงประจักษ์ที่สะท้อนถึงโครงสร้างเชิงสถาบันในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งตัวบทกฎหมายและความสามารถในการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์ซ้อนทับกันจนแทบแยกขาดจากกันได้ยากในทางปฏิบัติ

2.2 การเปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการเปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ และเพื่อตรวจสอบสมมติฐานเรื่องบทบาทของสมรรถนะเชิงปฏิบัติ (De Facto) ที่มีเหนือกว่ารูปแบบทางกฎหมาย (De Jure) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ การวิเคราะห์ถดถอยแบบลำดับขั้น (Hierarchical Regression Analysis) เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลเชิงสัมพัทธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและประสิทธิผลของรัฐบาล โดยเปรียบเทียบระหว่างแบบจำลองที่ไม่รวมประสิทธิผลของรัฐบาล (โมเดลที่ 1) และแบบจำลองสมบูรณ์ (โมเดลที่ 2) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ความถดถอย (Fixed Effects) ระหว่างแบบจำลองที่แยกและรวมประสิทธิผลของรัฐบาล (N = 132)

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)	โมเดลที่ 1 (ไม่รวม GE)	โมเดลที่ 2 (แบบจำลองสมบูรณ์)
Rule of Law (RL)	0.614*	0.345
	(0.253)	(0.216)
Gov. Effectiveness (GE)	—	0.440*
		(0.165)
Political Stability (PV)	0.029	0.005
	(0.072)	(0.052)
Log GDP per capita	-0.065	-0.234
	(0.220)	(0.204)
ค่าคงที่ (Constant)	0.467	1.792
	(1.885)	(1.748)
R-squared (Within)	0.325	0.477

หมายเหตุ: ตัวเลขบรรทัดบนคือ ค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficients)

ตัวเลขบรรทัดล่างในวงเล็บ () คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานแบบ Robust (Robust Standard Errors)

เครื่องหมาย * แสดงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของนัยสำคัญทางสถิติที่ชัดเจน ดังนี้

1) กรณีที่ 1 (โมเดลที่ 1) เมื่อวิเคราะห์โดยตัดตัวแปรประสิทธิผลของรัฐบาลออก พบว่า หลักนิติธรรม มีอิทธิพลทางบวกต่อการควบคุมการทุจริตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.614, p = 0.0359$) และแบบจำลองมีค่าอำนาจในการพยากรณ์ (R^2) อยู่ที่ 0.325

2) กรณีที่ 2 (โมเดลที่ 2) เมื่อนำตัวแปร ประสิทธิผลของรัฐบาล กลับเข้ามาในสมการ พบว่าค่าอำนาจในการพยากรณ์ (R^2) เพิ่มขึ้นเป็น 0.477 ซึ่งแสดงความเหมาะสมของโมเดลที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน นัยสำคัญของหลักนิติธรรมกลับหายไป ($\beta = 0.345, p = 0.1406$) โดยถูกแทนที่ด้วยนัยสำคัญของประสิทธิผลของรัฐบาล ($\beta = 0.440, p = 0.0237$)

ผลการทดสอบนี้บ่งชี้ในเชิงประจักษ์ว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยทั้งสองร่วมกัน ประสิทธิผลของรัฐบาลเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางสถิติที่เด่นชัดกว่า โดยอิทธิพลของหลักนิติธรรมมีลักษณะถูกผนวกรวมและส่งผ่าน (Absorbed/Mediated) โดยประสิทธิผลของรัฐบาล ซึ่งสะท้อนว่าความเข้มแข็งของกฎหมายในเชิงรูปแบบ (De jure) ไม่อาจแยกขาดจากความสามารถในการบังคับใช้จริง (De Facto) ได้ในบริบทของกลุ่มประเทศตัวอย่างนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของหลักนิติธรรม ประสิทธิผลของรัฐบาล และเสถียรภาพทางการเมือง ที่มีต่อการควบคุมการทุจริตในประเทศอาเซียน พบว่า ประสิทธิผลของรัฐบาล เป็นปัจจัยเชิงสถาบันเพียงหนึ่งเดียวที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการควบคุมการทุจริตในประเทศอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสถิติพื้นฐานที่พบว่าดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาลมีค่าเฉลี่ยเป็นบวก (0.1113) เพียงตัวเดียวท่ามกลางค่าเฉลี่ยที่ติดลบของปัจจัยอื่น ในทางตรงกันข้าม ผลการวิเคราะห์กลับไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแปร หลักนิติธรรม เสถียรภาพทางการเมือง และระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เมื่อทำการทดสอบร่วมกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในบริบทนี้ ลำพังเพียงความเข้มงวดของกฎหมาย ความต่อเนื่องทางการเมือง หรือความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยในการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน

2. เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและประสิทธิผลของรัฐบาล โดยมุ่งตรวจสอบบทบาทของสมรรถนะเชิงปฏิบัติที่เหนือกว่าตัวบทกฎหมาย พบว่า จากการตรวจสอบปัญหาส่วนซ้อนทับของข้อมูล ($VIF > 20$) และการเปรียบเทียบแบบจำลองทางสถิติ ผลการศึกษายืนยันความเหนือกว่าของสมรรถนะเชิงปฏิบัติเหนือรูปแบบทางกฎหมาย โดยพบว่าเมื่อพิจารณาปัจจัยทั้งสองร่วมกัน อิทธิพลของหลักนิติธรรมจะหายไปและถูกแทนที่ด้วยนัยสำคัญของประสิทธิผลของรัฐบาลอย่างชัดเจน ข้อสรุปนี้ชี้ให้เห็นว่าในบริบทของอาเซียน ความสำเร็จในการควบคุมการทุจริตขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของรัฐบาลในการนำนโยบายไปปฏิบัติจริง มากกว่าการมีเพียงหลักนิติธรรมตามตัวบทกฎหมายเพียงลำพัง

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. อิทธิพลของปัจจัยเชิงสถาบันและบทบาทนำของขีดความสามารถในการปฏิบัติต่อการควบคุมการทุจริต

ในขณะที่ผลการศึกษาไม่พบอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านหลักนิติธรรมและเสถียรภาพทางการเมือง ข้อค้นพบกลับชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประสิทธิภาพของรัฐบาล เป็นปัจจัยเชิงสถาบันเพียงหนึ่งเดียวที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการควบคุมการทุจริตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลลัพธ์นี้สามารถอธิบายเชื่อมโยงกับแนวคิดทางวิชาการได้ใน 2 มิติที่สอดคล้องกัน โดยในมิติแรก ประเด็นด้านกระบวนการและการลดดุลยพินิจนั้น แม้อัตราประสิทธิภาพของรัฐบาลจะเป็นดัชนีภาพรวมที่วัดสมรรถนะของรัฐ แต่ผลการศึกษาที่มีนัยสำคัญทางสถิตินี้ช่วยตอกย้ำถึงความสำคัญของการยกระดับระบบราชการให้มีความก้าวหน้า ซึ่งในบริบทปัจจุบันมีความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองต่อปัญหาจริงตามแนวคิดการปรับตัวแบบทำซ้ำ (Andrews et al., 2017) สอดคล้องกับ Androniceanu et al. (2022) ที่ยืนยันว่า รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพสูงมักมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานสู่ระบบดิจิทัล ซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยปิดช่องโหว่และจำกัดโอกาสในการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ในขณะเดียวกัน ในมิติที่สอง การศึกษานี้ยังสนับสนุนมติของการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถาบัน ตามข้อเสนอของ Taylor et al. (2022) ที่ยืนยันผ่านแบบจำลอง System Dynamics ว่าการแก้ปัญหาคอร์รัปชันจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถาบันในมิติที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ เพื่อเปลี่ยนทิศทางแนวโน้มของปัญหาให้ลดลง ซึ่งในบริบทของการศึกษานี้ ตัวแปรประสิทธิภาพของรัฐบาลได้พิสูจน์แล้วว่า เป็นปัจจัยชี้ขาดดังกล่าว

ในทางกลับกัน สำหรับเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการศึกษานี้ เป็นผลลัพธ์ที่แตกต่างจากสมมติฐานของงานวิจัยในอดีต อาทิ Li (2024) ที่ระบุว่าเสถียรภาพทางการเมืองมักส่งผลเชิงบวกต่อการลดทุจริต ผู้วิจัยขออภิปรายความขัดแย้งนี้ว่า ในบริบทของอาเซียน เสถียรภาพทางการเมืองทำหน้าที่เป็นเพียงเงื่อนไขจำเป็นที่เอื้อให้รัฐบาลดำรงอยู่ได้ แต่ไม่ใช่เงื่อนไขเพียงพอในการลดทุจริต กล่าวคือ ความมั่นคงทางการเมืองอาจเป็นเพียงสภาพแวดล้อมที่ไม่ส่งผลโดยตรงต่อความโปร่งใส หากปราศจากกลไกการตรวจสอบและระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงบริบทด้านระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (ตัวแปรควบคุม) ผลการศึกษายังไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นการท้าทายทฤษฎีความทันสมัยในอดีต และสนับสนุนข้อโต้แย้งของ Khan (2000) ที่ระบุว่า ลำพังการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่สามารถเป็นหลักประกันความโปร่งใสได้ หากขาดกลไกกำกับดูแลที่เข้มแข็ง การเติบโตทางเศรษฐกิจอาจกลายเป็นดาบสองคมที่เอื้อให้เกิดการสร้างเครือข่ายผลประโยชน์

2. การเปรียบเทียบความสำคัญเชิงสัมพัทธ์และความเหนือกว่าของสมรรถนะเชิงปฏิบัติเหนือตัวบทกฎหมาย

ข้อค้นพบที่ชี้ว่า อิทธิพลของหลักนิติธรรมถูกลดทอนและส่งผ่านโดยสมบูรณ์เมื่อพิจารณาร่วมกับประสิทธิภาพของรัฐบาล สะท้อนให้เห็นถึงภาพลวงตาเชิงสถาบันในบริบทของอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องกับดักความสามารถของ Andrews et al. (2017) อย่างชัดเจน กล่าวคือ การที่ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ซ้อนทับกันในระดับที่สูงมาก ($VIF > 20$) มิได้เป็นเพียงข้อจำกัดทางเทคนิค แต่ถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันถึงสถานะการเลียนแบบเชิงรูปแบบ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่รัฐบาลมุ่งเน้นการสร้างตัวบทกฎหมายให้ดูทันสมัยตามมาตรฐานสากลเพื่อสร้างความชอบธรรม แต่กลับขาดกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ผลการศึกษานี้

จึงสนับสนุนข้อเสนอของ Guerrero, O. A., and Castañeda, G. (2019) ที่ระบุว่าในประเทศกำลังพัฒนา ความเข้มงวดของกฎหมายที่ปรากฏเพียงในตัวบทจะไร้ความหมายหากปราศจากสมรรถนะของรัฐที่แท้จริง ดังนั้น การแก้ปัญหาทุจริตในภูมิภาคนี้จึงไม่อาจสำเร็จได้ด้วยการเพิ่มปริมาณกฎหมาย แต่ต้องอาศัยการปลดล็อกกับดักความสามารถด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการที่ใช้งานได้จริงเป็นสำคัญ

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้ได้นำไปสู่ข้อค้นพบใหม่เชิงประจักษ์ในบริบทของกลุ่มประเทศอาเซียนว่า ความสัมฤทธิ์ผลในการควบคุมการทุจริตขึ้นอยู่กับ สมรรถนะเชิงปฏิบัติเป็นปัจจัยชี้ขาดสำคัญ ในขณะที่รูปแบบทางกฎหมายรวมถึง เสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กลับไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอหากปราศจากกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านเชิงมโนทัศน์

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แนวทางดั้งเดิมที่มุ่งเน้นเพียงการปฏิรูปตัวบทกฎหมาย อาจไม่ใช่กลไกที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในบริบทของอาเซียน เนื่องจากข้อมูลเชิงประจักษ์ยืนยันว่า อิทธิพลของหลักนิติธรรมถูกลดทอนและส่งผ่านโดยสมบูรณ์เมื่อพิจารณาร่วมกับประสิทธิผลของรัฐบาล ซึ่งยืนยันข้อเท็จจริงว่า การบังคับใช้กฎหมายจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อมีกลไกการบริหารราชการแผ่นดินที่มีสมรรถนะรองรับเท่านั้น

2. กับดักของเสถียรภาพและความมั่นคง

ข้อค้นพบใหม่จากงานวิจัยนี้ได้หักล้างสมมติฐานเดิมบางประการ โดยชี้ให้เห็นว่าเสถียรภาพทางการเมืองเป็นเพียงเงื่อนไขพื้นฐานที่ไม่ได้การันตีความโปร่งใสหากปราศจากประสิทธิผลของรัฐบาล เช่นเดียวกับ ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ไม่พบความสัมพันธ์โดยตรงกับการลดทุจริตตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการกำหนดนโยบายโดยบังชี้ว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเมือง ไม่สามารถทดแทนความจำเป็นในการปฏิรูประบบราชการให้ทันสมัยและโปร่งใสได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ปรับเปลี่ยนการลงทุนจาก “การเน้นเพียงหลักนิติธรรมเชิงรูปแบบ” สู่ “เทคโนโลยีดิจิทัลและสมรรถนะเชิงปฏิบัติ” รัฐบาลในกลุ่มประเทศอาเซียนควรตระหนักว่า การเพิ่มปริมาณกฎหมายหรือบทลงโทษ เป็นมาตรการที่มีผลตอบแทนต่ำหากขาดกลไกการบังคับใช้ ดังนั้น จึงควรปรับเปลี่ยนทรัพยากรไปมุ่งเน้น การยกระดับระบบราชการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Transformation) อย่างจริงจัง เช่น การนำระบบอัตโนมัติและฐานข้อมูลเปิดมาใช้ในกระบวนการภาครัฐ ควบคู่ไปกับการออกแบบกระบวนการทำงานที่ยืดหยุ่นและมุ่งเน้นการแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นการลดการทุจริตที่ต้นเหตุ และเห็นผลเชิงประจักษ์มากกว่า

1.2 ควรส่งเสริมระบบราชการที่ยึดหลักสมรรถนะและปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง เนื่องจากผลการศึกษาชี้ว่า ความผันผวนทางการเมืองไม่มีผลต่อระดับการทุจริตเท่ากับคุณภาพของการบริหารจัดการ ข้อเสนอแนะสำคัญคือการสร้างระบบราชการที่มีความเป็นมืออาชีพและยึดระบบคุณธรรม เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกหลักที่ขับเคลื่อนประเทศได้อย่างต่อเนื่องแม้ในช่วงที่มี

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การสร้างเกราะป้องกันไม่ให้อำนาจการเมืองแทรกแซงข้าราชการประจำ จะเป็นหลักประกันความโปร่งใสที่ยั่งยืนกว่าการพึ่งพาเสถียรภาพของรัฐบาลหรือการรอคอยผลพวงจากการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเชิงลึกกรณีเพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จ เนื่องจากการวิจัยเชิงปริมาณในภาพรวมสามารถชี้ให้เห็นเพียงแนวโน้มว่าประสิทธิผลของรัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด แต่ยังไม่สามารถอธิบายกระบวนการได้อย่างละเอียด งานวิจัยในระยะต่อไปจึงควรทำการศึกษาเชิงลึกด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ โดยเลือกศึกษาประเทศในอาเซียนที่มีคะแนนประสิทธิผลของรัฐบาลสูง เพื่อถอดบทเรียนว่าประเทศเหล่านี้มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) หรือรูปแบบการบริหารจัดการอย่างไรที่ช่วยลดช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมายและป้องกันการทุจริตได้จริงในทางปฏิบัติ

2.2 การค้นหาปัจจัยแวดล้อมที่ช่วยเสริมสร้างสภาพบังคับของกฎหมาย สืบเนื่องจากผลการศึกษาที่พบว่า หลักนิติธรรมถูกลดทอนบทบาทลงเมื่อพิจารณาพร้อมกับประสิทธิผลของรัฐบาล (อันเนื่องมาจากความทับซ้อนของอำนาจหน้าที่เชิงสถาบัน) การศึกษาในอนาคตจึงควรเปลี่ยนมุมมองไปค้นหาเงื่อนไขหรือปัจจัยแวดล้อมที่จะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายกลับมามีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การตรวจสอบความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม หรือความเป็นอิสระของสื่อมวลชน เพื่อตอบคำถามว่าภายใต้บริบทแบบใดที่การใช้กฎหมายจะส่งผลต่อการลดทุจริตได้ดีที่สุด ควบคู่ไปกับการมีระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Andrews, M., Pritchett, L., and Woolcock, M. (2017). *Building state capability: Evidence, analysis, action*. Oxford University Press.
- Androniceanu, A., Georgescu, I., and Kinnunen, J. (2022). Public administration digitalization and corruption in the EU member states: A comparative and correlative research analysis. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, (65E), 5–22.
- Doan, T.-T. T. (2024). Panel data analysis of foreign direct investment, control of corruption, and economic growth: Evidence from ASEAN-6 countries. *International Journal of Data and Network Science*, 8(2), 723–732.
- Doughan, Y. (2024). The rule-of-law as a problem space: *Wāṣṭa* and the paradox of justice in Jordan. *Comparative Studies in Society and History*, 66(1), 131–154.
- Farooque, O. A., Hamid, A., and Sun, L. (2022). National governance index, corruption index and growth rate International evidence from Sub-Saharan and MENA countries. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(6), 261.
- Guerrero, O. A., and Castañeda, G. (2019). *Does better governance guarantee less corruption? Evidence of loss in effectiveness of the rule of law (arXiv:1902.00428)*. arXiv.



- Kaufmann, D., and Kraay, A. (2024). *The Worldwide Governance Indicators: Methodology and 2024 update* (World Bank Policy Research Working Paper No. 10952). The World Bank.
- Kaufmann, D., Kraay, A., and Zoido-Lobaton, P. (2002). *Governance matters II: Updated indicators for 2000–01* (Policy Research Working Paper No. 2772). The World Bank.
- Khan, M. H. (2000). Rents, efficiency and growth. In M. H. Khan & K. S. Jomo (Eds.), *Rents, rent-seeking and economic development: Theory and evidence in Asia* (pp. 21–69). Cambridge University Press.
- Krueger, A. O. (1974). The political economy of the rent-seeking society. *American Economic Review*, 64(3), 291–303.
- Li, L. (2024). Determinants of corruption in ASEAN countries. *Archives of Business Research*, 12(4), 75–81.
- Lipset, S. M. (1959). Some social requisites of democracy: Economic development and political legitimacy. *American Political Science Review*, 53(1), 69–105.
- Paldam, M. (2002). The cross-country pattern of corruption: Graphing the considerations and the evidence. *Public Choice*, 112(1-2), 125–144.
- Taylor, I. W., Ullah, M. A., Koul, S., and Ulloa, M. S. (2022). Evaluating the impact of institutional improvement on control of corruption A system dynamics approach. *Systems*, 10(3), 64.
- Transparency International. (2025). *Corruption perceptions index 2024*. Transparency International.
- Treisman, D. (2000). The causes of corruption: A cross-national study. *Journal of Public Economics*, 76(3), 399–457.
- The World Bank. (2024). *GDP per capita (constant 2015 US\$) [Data set]*. World Bank Open Data.
- World Justice Project. (2024). *Rule of law index 2024*. World Justice Project.